

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	3	3	6

Exam. Code :

0	0	0	4

B.A./B.Sc. (General) 4th Semester
1048

PUBLIC ADMINISTRATION (In all Mediums)
Paper— Financial Administration (with Special Ref. to India)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 90

Note :— Attempt five questions in all. Question No. 1 is compulsory.

Attempt other four selecting one from each Unit. All the questions carry equal marks.

1. Compulsory question. Attempt any nine within 30 words each :
 - (a) What is 'economy cut' ?
 - (b) What is the meaning of 'fiscal deficit' ?
 - (c) Name any three types of budgeting.
 - (d) What is the term of reference of Finance Commission ?
 - (e) In which years Railways Budget and General Budget were merged and separated respectively.
 - (f) Under which Art. of the Constitution 'Money Bill' has been defined ?
 - (g) Name any four types of Audit.
 - (h) Mention four major areas of Public expenditure.
 - (i) Give any two examples of taxes levied by Union and proceed fully retained by Union.

- (j) What do you mean by application of Guillotine ?
- (k) What is the composition of Estimates Committee ?
- (l) What do you mean by Public Debt ? 9×2=18

UNIT—I

- 2. Distinguish 'Public Finance' and 'Public Financial Administration'. Analyse briefly the role of various agencies of Financial Administration. 18
- 3. Critically evaluate the procedure of budget enactment. Give suggestions for improvement. 18

UNIT—II

- 4. Examine the role of and challenges before the Union Ministry of Finance. 18
- 5. Critically evaluate the system of Centre-State financial relations in India and highlight the role of Finance Commission. 18

UNIT—III

- 6. Critically evaluate the role of C & AG towards sound financial administration. 18
- 7. Write notes on :
 - (a) Deficit Financing
 - (b) Public Debt. 18

UNIT—IV

8. Discuss the significance of control over finances. Critically evaluate the role of Parliament in it. 18
9. Evaluate the significance of Parliamentary Committees and discuss the role of PAC. 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- सभी में से पांच प्रश्न करो। प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। बाकी चार प्रश्न प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न का चयन करके करो। सभी प्रश्नों के अंक समान हैं।

1. अनिवार्य प्रश्न : कोई नौ प्रश्न, प्रत्येक 30 शब्दों तक करो :
- (क) 'अर्थव्यवस्था कट' क्या है ?
 - (ख) 'राजकोषीय घाटे' का क्या अर्थ है ?
 - (ग) बजटिंग के किन्हीं तीन प्रकारों का नाम लिखें।
 - (घ) वित्त आयोग के संदर्भ की अवधि क्या है ?
 - (ङ) रेल बजट और सामान्य बजट का कौन से सालों में विलय हुआ और क्रमशः अलग हो गए।
 - (च) संविधान के किस अनुभाग के तहत 'मनी बिल' की परिभाषा की गई है ?
 - (छ) ऑडिट के कोई भी चार प्रकारों के नाम लिखें।
 - (ज) सार्वजनिक व्यय के चार प्रमुख क्षेत्रों का उल्लेख करें।
 - (झ) संघ द्वारा लगाए गए करों और संघ द्वारा पूरी तरह से आगे बढ़ाए गए करों के दो उदाहरण दें।
 - (ञ) गिलोटिन के प्रयोग से आपका क्या अभिप्राय है ?

(ट) अनुमान समिति की रचना क्या है ?

(ठ) लोक ऋण से आपका क्या अभिप्राय है ?

9×2=18

यूनिट-I

2. 'सार्वजनिक वित्त' और 'लोक वित्तीय प्रशासन' में अंतर स्पष्ट करो। वित्तीय प्रशासन की विभिन्न एजेंसियों की भूमिका का संक्षेप में विश्लेषण करें। 18
3. बजट अधिनियमन की प्रक्रिया का आलोचनात्मक मूल्यांकन करें। सुधार के लिए सुझाव दें। 18

यूनिट-II

4. केंद्रीय वित्त मंत्रालय की भूमिका और इसके समक्ष चुनौतियों का परीक्षण करें। 18
5. भारत में केंद्र-राज्य वित्तीय संबंधों की प्रणाली का आलोचनात्मक मूल्यांकन करें और वित्त आयोग की भूमिका पर प्रकाश डालें। 18

यूनिट-III

6. सही वित्तीय प्रशासन की दिशा में सी. एंड ए.जी. की भूमिका का आलोचनात्मक मूल्यांकन करें। 18
7. निम्न पर टिप्पणियां लिखें :
(क) घाटे के वित्तपोषण
(ख) सार्वजनिक ऋण। 18

ਯੂਨਿਟ—IV

8. ਵਿੱਤ ਪਰ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਇਸਨੂੰ ਸੰਸਦ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
ਕਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਨ ਕਰੋ। 18
9. ਸੰਸਦੀਯ ਸਮਿਤੀਆਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਕਾ ਮੁਲਾਂਕਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪੀ.ਐੱਸ.ਸੀ. ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ
ਪਰ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :- ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਚਾਰ
ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਕੇ ਕਰੋ। ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ
ਦੇ ਅੰਕ ਬਰਾਬਰ ਹਨ।

1. ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਕੋਈ ਨੌਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਹਰੇਕ 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਤੱਕ ਕਰੋ :

(ੳ) 'ਆਰਥਿਕਤਾ ਕਟ' ਕੀ ਹੈ ?

(ਅ) 'ਰਾਜਕੋਸ਼ੀ ਘਾਟੇ' ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ ?

(ੲ) ਬਜਟਿੰਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਤਿੰਨ ਕਿਸਮਾਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲਿਖੋ।

(ਸ) ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਮਿਆਦ ਕੀ ਹੈ ?

(ਹ) ਰੇਲਵੇ ਬਜਟ ਅਤੇ ਆਮ ਬਜਟ ਕਿਹੜੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਮਿਲੇ ਅਤੇ ਕ੍ਰਮਵਾਰ
ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ।

(ਕ) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਕਿਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਧੀਨ 'ਮਨੀ ਬਿਲ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕੀਤੀ
ਗਈ ਹੈ ?

(ਖ) ਆਡਿਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚਾਰ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਲਿਖੋ।

- (ਗ) ਜਨਤਕ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਚਾਰ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕਰੋ।
- (ਘ) ਯੂਨੀਅਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਏ ਗਏ ਟੈਕਸਾਂ ਅਤੇ ਯੂਨੀਅਨ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਏ ਟੈਕਸਾਂ ਦੇ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿਉ।
- (ਙ) ਗਿਲੋਟਿਨ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
- (ਚ) ਅਨੁਮਾਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕੀ ਹੈ ?
- (ਛ) ਜਨਤਕ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? 9×2=18

ਯੂਨਿਟ-I

2. 'ਪਬਲਿਕ ਵਿੱਤ' ਅਤੇ 'ਪਬਲਿਕ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ' ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰੋ। ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਸੰਖੇਪ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। 18
3. ਬਜਟ ਅਧਿਨਿਯਮਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਸੁਝਾਅ ਦਿਉ। 18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਪਰੀਖਣ ਕਰੋ। 18
5. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ-ਰਾਜ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਸਹੀ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਲਈ ਸੀ. ਐਂਡ ਏ. ਜੀ. ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 18
7. ਨਿਮਨ ਉਪਰ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :
(ੳ) ਡੈਫੀਸਿਟ ਫਾਈਨੈਂਸਿੰਗ
(ਅ) ਪਬਲਿਕ ਕਰਜਾ। 18

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਵਿੱਤ 'ਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 18
9. ਸੰਸਦੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ ਅਤੇ ਪੀ. ਏ. ਸੀ. ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18